

การพัฒนาบุคลากรทางการเมืองสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0

Political personnel development to Thailand 4.0

ฟ้าลาดา วุทธิไกรกิตติ¹

Received: July 17, 2019

Revised: July 29, 2019

Accepted: August 12, 2019

บทคัดย่อ

รัฐบาลไทยได้ประกาศโมเดล ประเทศไทย 4.0 ในปี พ.ศ. 2559 โดยนโยบายของรัฐบาลเน้นไปที่การสร้างนวัตกรรม เพื่อความยั่งยืนของเศรษฐกิจไทย ปัญหาของโมเดล 4.0 คือ ความไม่พร้อมในการสร้างนวัตกรรมเพื่อการแข่งขันของผู้ประกอบการ อันเนื่องมาจากการขาดการสนับสนุนในระดับที่ต่อเนื่องและการสนับสนุนเงินทุนจากภาครัฐที่ไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้ประกอบการ นอกจากประเด็นทางเศรษฐกิจแล้ว การเปลี่ยนแปลงทางด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีส่งผลให้รัฐบาลต้องปรับตัวโดยเน้นการเปิดกว้างให้ประชาชนสามารถตรวจสอบภาครัฐได้ และการหาเสียงในยุคการเมือง 4.0 นักการเมืองจะมีการใช้สื่อออนไลน์ทั้งแบบเปิดและปิดมากขึ้นเพื่อดึงดูดผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งยุคใหม่ ที่นิยมการบริโภคสื่อผ่านทางสื่อออนไลน์มากกว่าสื่อออฟไลน์

คำสำคัญ : 1) การพัฒนา 2) บุคลากรทางการเมือง 3) ไทยแลนด์ 4.0

Abstract

The Thai government announced the Thailand 4.0 model in 2016, with government policies focusing on innovation. For the sustainability of the Thai economy The problem with Model 4.0 is the lack of readiness to create innovation for the entrepreneur's competition. Due to Lack of continuous support and insufficient government funding for Needs of operators Aside from economic issues Change In terms of innovation and technology, the government has to adapt by focusing on opening for People can check the government. And campaigning in the 4.0 political era. Politicians will More and more online and open media are used to attract new generation voters at Popular media consumption through online media than offline media

Keyword: Development. Political personnel. Thailand 4.0

¹ วิทยากรมืออาชีพและนักวิจัยอิสระ , E-mail: fahladanew@gmail.com

1. บทนำ

Anne Mette Kjaer เขียนหนังสือชื่อ Governance โดยเริ่มต้นบรรยายถึง จิตรกรภาพเขียน สีเฟสโก เมื่อ กลางศตวรรษที่ 14 ที่แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของการ กำกับดูแลที่ดี และการกำกับดูแลที่ไม่ดีของรัฐที่ปกครองประชาชน การกำกับดูแลเป็น แนวความคิดการปกครองที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณกาลนับตั้งแต่ Plato และ Aristotle นักปราชญ์หลายท่านได้พยายามที่จะค้นหารูปแบบการปกครองที่ดี แต่ยังไม่ได้ความหมาย และขอบเขตที่ชัดเจน อาจกล่าวได้ว่าวิวัฒนาการของรูปแบบการกำกับดูแลที่ดีเกิดขึ้นช่วง หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อมีการค้นหารูปแบบการปกครองที่สามารถนำประเทศไปสู่การ ปกครองแบบประชาธิปไตยตะวันตกของประเทศที่เพิ่งได้รับการ ปลดปล่อยจากอาณานิคม และสามารถช่วยฟื้นฟูประเทศจากความเสียหายภายหลังสงคราม ต่อมารูปแบบการ ปกครองดังกล่าวผสมผสานราชการของ Weberian (ลักษณะการปกครองที่มีโครงสร้างเป็น ลำดับชั้น มีการเมืองที่เป็นกลางมีเป้าหมายที่ปฏิบัติได้ และมีการประสมประสานของระบบ คุณธรรม) ได้ถูกนำไปใช้ทั่วโลก แต่รูปแบบของ Weberian เป็นรูปแบบที่ยากต่อการนำไป ประยุกต์ใช้และสานต่อเนื่องจากการขยายตัวของระบบราชการทำให้ยากต่อการจัดการและ ขาดความยืดหยุ่นในการปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของโลก นอกจากโครงสร้าง ของรัฐราชการจะทำให้การปกครองบ้านเมืองขาดทั้งประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพแล้ว ยัง ก่อให้เกิดช่องทางการบิดเบือนการใช้อำนาจ และคอร์รัปชัน ในช่วงต้น พ.ศ. 2523 นักวิชาการส่วนใหญ่ต่างเห็นพ้องกันว่าแนวทางการบริหารภาครัฐที่เป็นอยู่ไม่สอดคล้องกับ เศรษฐกิจและสังคมโลกที่ปรับเปลี่ยนตลอดเวลาและมีความจำเป็นต้องมีการปฏิรูปและ ปรับปรุง รูปแบบการปกครองใหม่ ในช่วงเวลาดังกล่าวมีองค์กรระหว่างประเทศที่สำคัญ ๆ เช่น ธนาคารโลก และกองทุน นานาชาติได้เข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนและพัฒนา แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองที่ดี หรือที่เรียกกันว่า “Good governance” หรือ การกำกับ ดูแลที่ดี หรือ ธรรมาภิบาล (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2555)

ในปัจจุบันสังคมทั่วโลกมีการติดต่อสื่อสารกันได้อย่างทั่วถึงไม่ว่าจะเป็นการติดต่อ ระหว่างคน ในภูมิภาคต่างๆ ในการแลกเปลี่ยนทางเศรษฐกิจหรือวัฒนธรรม หรือแม้กระทั่ง ในทางการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยของแต่ละประเทศในยุคสมัยใหม่ จน สามารถเรียกได้ว่าโลกไร้พรมแดน ที่ข้อจำกัดทางภูมิศาสตร์ไม่สามารถเป็นอุปสรรคของการ ติดต่อสื่อสารและแลกเปลี่ยนระหว่างกันอีกต่อไป ทั่วโลกเรียกยุคสมัยนี้ว่า ยุคโลกาภิวัตน์ จากกรณีดังกล่าวมีประเด็นที่น่าสนใจคือรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะของประเทศไทย ซึ่งประเทศไทยเองก็ถือเป็นประเทศหนึ่งในโลกที่ใช้ระบอบการ ปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองในระบอบ สมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขเมื่อ วันที่ 24 มิถุนายน 2475 กระทั่งปัจจุบันล่วงเลยมาถึงปีพุทธศักราช 2559 เป็นระยะเวลา

เกือบ 84 ปี ได้ กำหนดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเลือกผู้นำประเทศ โดยจัดให้มีการเลือกตั้งผ่านมาแล้วทั้งหมด 27 ครั้ง มีการปฏิวัติ รัฐประหาร ยุบสภา ด้วยกันหลายครั้ง แต่ไม่ว่าจะอย่างไรก็ตามประชาชนก็ยัง เป็นส่วนที่สำคัญที่สุดอยู่แน่นอน แต่มีเรื่องที่น่าสนใจว่า รัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศที่กำหนดให้มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้น ได้มีการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ทันสมัยกับกาลเวลาที่ผ่านไป ซึ่งทิศทางจะเป็นไปอย่างไรต่อจากนี้ นับว่าเป็นเรื่องที่น่าสนใจศึกษาค้นคว้า และตีความอย่างยิ่ง (บรรศักดิ์ อวรรณโณ และถวิลวดี บุรีกุล, 2555)

การเมืองของไทยสิ่งที่ทำให้เกิดการปกครองโดยมีประชาธิปไตยได้มีความสำคัญน้อยลง นักการเมืองเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าที่จะเข้ามารับใช้ประชาชนโดยแท้จริง ซึ่งจะพบได้จากเหตุการณ์การเมืองไทย คือ กลุ่มงูเห่า ซึ่งในอดีตเป็นชื่อเรียกอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ย้ายจากพรรคอื่นมาสังกัดพรรคประชากรไทย จำนวน 12 คน นำโดยนายวัฒนา อัครเวม ส.ส.กลุ่มนี้ได้รวมตัวกันเพื่อสนับสนุนให้นายชวน หลีกภัย อดีตหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ ให้ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี ในปี พ.ศ.2541 ภายหลังจากพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ได้ลาออกจากการเป็นนายกรัฐมนตรีเนื่องจากประสบปัญหาเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจเนื่องจากการลอยตัวค่าเงินบาท การรวมตัวเพื่อสนับสนุนนายชวน หลีกภัย ให้เป็นนายกรัฐมนตรีของกลุ่มการเมืองดังกล่าวโดยการชักชวนของพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ เลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ในสมัยนั้น โดยที่นายสมัคร สุนทรเวช หัวหน้าพรรคประชากรไทยในสมัยนั้นไม่ได้เห็นชอบด้วย จึงได้มีการเปรียบเทียบกลุ่ม ส.ส. พรรคประชากรไทยทั้ง 12 คน ว่าเป็นกลุ่มงูเห่า แว้งกัดขานา (นายสมัคร สุนทรเวช) ผู้ซบชิวตงูเห่าโดยการให้เข้าร่วมพรรค ซึ่งมีความหมายว่าเป็นการเนรคุณผู้มีพระคุณนั่นเอง (อนุรักษ์ นิยมเวช , 2554)

อย่างไรก็ตาม ตำนานเรื่อง ‘ม้าอารี’ และเรื่อง ‘จูเลียสซีซาร์’ ดูจะไม่ได้รับความนิยมเท่ากับเรื่อง ‘ชวานากักบงเห่า’ ที่กลายมาเป็นนิทานศัพทในการเมืองไทย ซ้ำยังติดตัวบรรดา 13 ส.ส. ไปจนหมดรัฐบาลชวน และยังติดตัว ส.ส.บางคนจนถึงปัจจุบัน แม้หลายคนจะเสียชีวิตไปแล้ว เมื่อพ้นรัฐบาลชวน ภูมิทัศน์การเมืองเปลี่ยนไป รัฐธรรมนูญ 2540 พาให้ทักษิณ ชินวัตร และพรรคไทยรักไทยชนะขาดลอย ในการเลือกตั้งปี 2544 และกลายเป็นรัฐบาลพรรคเดียวได้ในปี 2548 ไม่มีความจำเป็นใดๆ ต้องไปอาศัยสัตว์เลื้อยคลานเพื่อมาตั้งรัฐบาล การเมืองไทยว่าด้วยเรื่อง ‘งูเห่า’ น่าจะเป็นตำนานที่ไม่ค่อยน่าจดจำในประวัติศาสตร์ไปแล้ว (ไอสาร อ่องพะ, 2562)

2.แนวคิดหลักของธรรมาภิบาล

UNESCAP มืองคประกอบ 8 ประการ ดังนี้ การมีส่วนร่วม (Participation) นิติธรรม (Rule of law) ความโปร่งใส (Transparency) การตอบสนอง (Responsiveness)

การมุ่งเน้นฉันทามติ (Consensus Oriented) ความเสมอภาค/ความเที่ยงธรรม (Equity and Inclusiveness) ประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Effectiveness and Efficiency) และ ภาระความรับผิดชอบ (Accountability) ในปี 1997 UNDP ได้ทบทวนและให้นิยามใหม่ว่า เป็นเรื่องของการใช้อำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจ และการบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อ จัดการกิจการของประเทศชาติบ้านเมือง รวมทั้งยังได้กำหนดคุณลักษณะของ การบริหาร กิจการบ้านเมืองที่ดีหรือธรรมาภิบาล ซึ่งได้นำแนวคิดในเรื่องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มา รวมเข้าไว้ด้วย รวม 9 ประการ ดังนี้ (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. เข้าถึงจาก <http://www.socgg.soc.go.th>)

1. การมีส่วนร่วม (Participation) ชายและหญิงทุกคนควรมีสติที่มีเสียงในการ ตัดสินใจทั้งโดยทางตรงหรือ ผ่านทางสถาบันตัวแทนอันชอบธรรมของตน ทั้งนี้ การมีส่วนร่วม ที่เปิดกว้างนั้นต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการมี เสรีภาพในการรวมกลุ่มและการแสดงความคิดเห็น รวมถึงการสามารถเข้ามีส่วนร่วมอย่างมีเหตุผลในเชิงสร้างสรรค์

2. นิติธรรม (Rule of Law) กรอบตัวบทกฎหมายต้องมีความเป็นธรรม และไม่มี การเลือกปฏิบัติ โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของสิทธิมนุษยชน

3. ความโปร่งใส (Transparency) ต้องอยู่บนพื้นฐานของการไหลเวียนอย่างเสรี ของข้อมูลข่าวสาร บุคคล ที่มีความสนใจเกี่ยวข้องจะต้องสามารถเข้าถึงสถาบัน กระบวนการ และข้อมูลข่าวสารได้โดยตรง ทั้งนี้การได้รับข้อมูลข่าวสารดังกล่าวนี้ต้องมีความเพียงพอต่อ การทำความเข้าใจและการติดตามประเมินสถานการณ์

4. การตอบสนอง (Responsiveness) สถาบันและกระบวนการดำเนินงานต้อง พยายามดูแลเอาใจใส่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย

5. การมุ่งเน้นฉันทามติ (Consensus-Oriented) มีการประสานความแตกต่างใน ผลประโยชน์ของฝ่ายต่างๆ เพื่อหาข้อยุติร่วมกันอันจะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็น นโยบายและกระบวนการขั้นตอนใดๆ ให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

6. ความเสมอภาค/ความเที่ยงธรรม (Equity) ชายและหญิงทุกคนต้องมีโอกาสใน การปรับปรุงสถานะหรือ รักษาระดับชีวิตความเป็นอยู่ของตน

7. ประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Effectiveness and Efficiency) สถาบันและ กระบวนการต้องสร้างผลสัมฤทธิ์ที่ตรงต่อความต้องการ และขณะเดียวกันก็ต้องใช้ทรัพยากร ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

8. ภาระรับผิดชอบ (Accountability) ผู้มีอำนาจตัดสินใจ ไม่ว่าจะอยู่ในภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กร ภาคประชาสังคมก็ตาม ต้องมีภาระรับผิดชอบต่อสาธารณชนทั่วไป และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในสถาบันของตน 9. วิสัยทัศน์เชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Vision) ผู้นำและบรรดาสาธารณชนต้องมึมุมมองที่เปิดกว้างและ เล็งการณ์ไกลเกี่ยวกับการบริหาร กิจการบ้านเมืองและการพัฒนามนุษย์ (สังคม) รวมถึงมีจิตสำนึกว่าอะไรคือความ ต้องการ จำเป็นต่อการพัฒนาดังกล่าว ตลอดจนมีความเข้าใจในความสลับซับซ้อนของบริบททาง

ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และสังคมซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่ในแต่ละประเด็นนั้น (การพัฒนาทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ, 2562)

3. บทวิเคราะห์ธรรมาภิบาลกับระบบราชการ 4.0

ธรรมาภิบาล ในการบริหารราชการของประเทศไทย ที่เขียนไว้ในพระราชกฤษฎีกา เมื่อปี พ.ศ. 2546 ที่ ประกอบไปด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลัก ความคุ้มค่า สุวิทย์ เมษินทรีย์ ในไทยรัฐ เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2560 ได้เขียนไว้อย่างน่าสนใจว่า (Thairath online, 2560) พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา พร้อมทั้งจะใช้แรงรัดให้เกิดการดำเนินงานที่รวดเร็ว มีประสิทธิภาพสูงสุด ที่จะ บูรณาการนโยบายต่างๆให้สอดคล้องกัน ส่งเสริมความสะดวกในการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ ของประชาชน ภาคธุรกิจ และภาครัฐ โดยวางโครงสร้างพื้นฐานระบบการชำระเงิน อิเล็กทรอนิกส์ การปรับปรุงกฎหมายด้าน การเงินการคลัง ระบบราชการ 4.0 ภาครัฐทำการ ปรับตัวอำนวยความสะดวกในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และสังคมดิจิทัลมุ่งเน้นการ คล่องตัวเพื่อขับเคลื่อนภารกิจพิเศษ ในการทำงานภายใต้ธรรมาภิบาล ที่ยึดหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า ผู้เขียนขอเสนอเป็นข้อๆดังนี้ หลักนิติธรรม มีการประกาศใช้กฎหมายแก้ไขปรับปรุง ตลอดจน ยกเลิกกฎหมายเก่า และเปลี่ยนแปลง กฎหมายให้เหมาะกับยุคสมัยที่เปลี่ยนไป อาทิ พ.ร.บ. การอำนวยความสะดวก ในการพิจารณาอนุญาตของทาง ราชการ พ.ศ. 2558 และ พ.ร.บ. การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐปี 2560 จะเห็นได้ว่ากรณีการทุจริตที่ เป็นคดี ความเป็นที่สนใจของประชาชน หลักคุณธรรม มีการดำเนินงานรณรงค์ ให้หน่วยงานราชการ ส่งเสริมคุณธรรมและความโปร่งใสของหน่วยงานราชการทุกระดับ ตั้งแต่ระดับผู้บริหาร และ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานมีการนำคดีความเกี่ยวกับการทุจริตเข้าพิจารณาในกระบวนการ ยุติธรรมอย่างต่อเนื่อง หลักความโปร่งใส หลังเกิดเหตุการณ์ที่ต่างชาติประณามความโปร่งใส ของประเทศไทยอยู่ในระดับต่ำ รัฐบาลได้เน้นย้ำให้หน่วยงานภาครัฐ ยึดถือความซื่อสัตย์ สุจริตเป็นบรรทัดฐานในการปฏิบัติหน้าที่ โดยในรอบ 3 ปีที่ผ่านมา ปรากฏว่าระดับความ โปร่งใสในประเทศไทย จากการประเมินขององค์กรต่างๆ ดีขึ้น เช่น WJP หรือ ICRG และ IMD หลักการมีส่วนร่วม ยุทธศาสตร์ประชารัฐของรัฐบาลเป็นความร่วมมือกันให้เกิดพลัง การสร้างสรรค์ให้ทำดี ไม่เพื่อรัฐบาล หรือเพื่อข้าราชการ แต่เพื่อประชาชนทุกคน ยุทธศาสตร์ การพัฒนาประชารัฐมี 4 ข้อ คือ (1) การ เสริมสร้างหลักการใช้บังคับกฎหมายที่ถูกต้องตาม เจตนารมณ์ และปรัชญากฎหมาย โอกาสและสภาวะแวดล้อมให้สนับสนุนการมีส่วนร่วมของ ประชาชน (2) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาของทุกภาคส่วน ประการที่ (3) การเพิ่มพูนประสิทธิผลและประสิทธิภาพของภาครัฐ และ (4) การสร้างความต่อเนื่องใน การบริหารรัฐกิจ หลักความรับผิดชอบ รัฐบาลปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพราะ

เข้าใจรากเหง้าของปัญหาต่างๆ เป็นอย่างดี จัดระเบียบสังคมอย่างจริงจัง จัดสรรที่ดินทำกินให้กับผู้ยากไร้ หลักความคุ้มค่าใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม กระจายสินค้าและวัตถุดิบ อย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนาระบบการขนส่งให้เป็นศูนย์กลางของอาเซียน นับเป็นสิ่งสำคัญที่นำเอาหลักธรรมาภิบาลมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารราชการแผ่นดิน โดยการลดการทุจริตป้องกัน และปราบปราม เห็นได้ชัดว่า รัฐบาลชุดนี้ดำเนินการบริหารราชการโดยยึดหลักการธรรมาภิบาลในการบริหารราชการอย่างจริงจัง (นรนิติ เศรษฐบุตร, 2562)

4.การเมืองการปกครองของไทยในยุค Thailand 4.0

Thailand 4.0 กับการเมืองการปกครอง หรือความเป็นประชาธิปไตย นั้น เราอาจอธิบายถึงหลักการการปกครอง ซึ่งแบ่งเป็น 2 แบบ คือ ประชาธิปไตย และเผด็จการ เป็นระบอบการปกครองแบบหนึ่ง วิธีดูง่ายที่สุด คือดูว่าอำนาจอธิปไตยอยู่ที่ใครอำนาจอธิปไตยคือ อำนาจอิสระที่ใช้ปกครองประเทศ หากอยู่ที่คนหรือกลุ่มคน เรียกว่าเผด็จการ แต่หากอำนาจอธิปไตยอยู่ที่ประชาชน ก็เรียกว่า ประชาธิปไตย ซึ่งบางทีเรารู้สึกว่าเราไม่ได้มีอำนาจอธิปไตยเลย หากอำนาจอธิปไตยอยู่ที่ประชาชน ประชาชนก็จะมีคุณสมบัติ 4 ประการ คือ อำนาจในการเลือกตั้งลงประชามติ เสนอร่างกฎหมาย เสนอปลดผู้ที่มีอำนาจออกจากตำแหน่งได้ทั้งฝ่ายบริหาร นิติ บัญญัติ ตุลาการ ไทยแลนด์ 4.0 เป็นนโยบายเศรษฐกิจที่พัฒนามาตั้งแต่ไทยแลนด์ 1.0 การเกษตร ต่อมาเป็น 2.0 อุตสาหกรรมเบา 3.0 อุตสาหกรรมหนัก เช่น เหล็กกล้า รถยนต์ส่งออก แต่ยังพัฒนาไปไม่ถึง 4.0 ซึ่ง เป็นเรื่องนวัตกรรม เมื่อพูดตามหลักแล้วรัฐบาลเผด็จการไม่ควรมีนวัตกรรม เพราะมีแนวความคิดที่ขัดแย้งกับนวัตกรรมที่อยู่รอบรอบ ตัวอย่างเช่น แนวคิดของสตีฟ จ๊อบ มาร์ค ที่มีแนวคิดเห็นที่แตกต่าง หรือนอกกรอบ ดังนั้น เศรษฐกิจจึงขึ้นอยู่กับการผลิต นวัตกรรมในต่างประเทศที่มีการพัฒนาหุ่นยนต์และแอปพลิเคชันต่างๆ ในอนาคตมีลักษณะโปรเฟสชันนอล และพัฒนาแอปพลิเคชันให้ สามารถทดแทนแรงงานมนุษย์ต่อไปในอนาคตได้ สิ่งที่เหลือสำหรับมนุษย์ที่ต้องเรียนคือ liberal art ซึ่ง สมัยก่อนคือคนที่เรียนศิลปะ หรือกลุ่มที่มีแนวความคิดสร้างสรรค์ ไม่ใช่กลุ่มที่เรียนรู้ผ่านตำราเมื่อนำเอา Thailand 4.0 ไปเปรียบเทียบกับประสบการณ์จากประเทศอื่น ยกตัวอย่างเช่น ประเทศญี่ปุ่น เมื่อพิจารณาโดยให้พื้นฐานแล้ว ประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมมาอย่างยาวนานตั้งแต่ก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 หรือปลายสมัย ร.5 หลังแพ้สงครามเขาสามารถฟื้นฟูประเทศได้รวดเร็ว จุดเปลี่ยนที่สำคัญทำให้ญี่ปุ่นก้าวเข้าสู่ยุคเสรีนิยมประชาธิปไตย คือการเกิดชินคันเซ็น (Shinkansen) ใน ค.ศ. 1964 ซึ่งสร้างในสมัยที่ญี่ปุ่นเป็นเจ้าภาพกีฬาโอลิมปิก ดังนั้นใน คริสต์ศตวรรษที่ 70 - 80 อุตสาหกรรมของญี่ปุ่นจึงได้รับความสนใจมาก กระทั่งมาถึงคริสต์ศตวรรษที่ 90 ก็กลับตกต่ำมาเรื่อยๆ คนตกงาน หรือมีงานทำแต่ไม่มั่นคง ญี่ปุ่นมีปัญหาต่างๆ เกิดขึ้นมากมายจากการพัฒนาเศรษฐกิจ รัฐบาลจึงหันมาให้ความสำคัญกับคนและชุมชน ทำให้เป็นศูนย์กลางการพัฒนา การเตรียม

สภาพแวดล้อมในการดูแลเด็กและคนชรา การนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) มาช่วยในการฝึกอบรมแรงงานทำให้คนมีงานทำมากขึ้น ICT สร้างสภาพแวดล้อมทางการศึกษา การเรียนรู้ตลอดชีวิต โครงการโรงเรียนท้องถิ่นแห่งอนาคต มีเป้าหมายที่ชัดเจนสามารถขยายโรงเรียนในลักษณะแบบนี้ได้ถึงห้าพันแห่งในปี 2019 ทั้งนอก เมืองและในเขตชนบทต่างๆ นอกจากนี้ยังมีนโยบายขยายการทำงานให้ผู้สูงอายุถึง 65 ปี โดยการประยุกต์ใช้ ICT ให้ผู้สูงอายุสามารถทำงานทางไกลได้ สร้างอาสาสมัครชุมชนบท การรณรงค์ฟื้นฟูชนบทให้กับสังคมผู้สูงอายุ โดยใช้ ICT เข้าไปช่วย เช่น การสร้างงานในชนบท โดยรัฐบาลท้องถิ่นมีบทบาทที่สำคัญในการผลักดันแผนยุทธศาสตร์ให้กลายเป็นวาระแห่งชาติผ่านรัฐบาลกลาง ตัวอย่างที่เป็นรูปธรรม เช่น สินค้าชุมชนมี product branding พ่วงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของพื้นที่นั้น ใช้มิติทางประวัติศาสตร์ทำความเข้าใจ และส่งเสริมการท่องเที่ยว เน้นการสร้างงานด้านเกษตร ประมง ป่าไม้ เป็นสินค้าส่งออก ขายได้ราคาดี เหตุที่รัฐบาลญี่ปุ่นให้ความสำคัญกับคนและชุมชน แทนที่จะเน้นภาคธุรกิจขนาดใหญ่ เพราะบทเรียนของญี่ปุ่นในอดีตเคยพัฒนาประเทศแบบละเลยประชาชน เน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างเดียว ต้นทุนค่าแรงและการผลิตต่ำไว้ สุดท้ายสิ่งแวดล้อมกลายเป็นพิษในทศวรรษ 60 สิ่งตามมาคือ การประท้วงและขยายลูกกลามไปทั่ว ทำให้รัฐบาลหันมาให้การยอมรับกฎหมายก็ออกมาเป็นซีรีส์ แต่สิ่งที่สำคัญคือประเทศญี่ปุ่นมีพิพิธภัณฑ์ให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้ เช่น พิพิธภัณฑ์มินามะตะที่คิวชู ทำให้เห็นว่าเคยผ่านเรื่องราวประวัติศาสตร์จะต้องไม่ซ้ำรอย และอีกเหตุการณ์หนึ่งคือ สนามบินนาริตะ ซึ่งถูกพัฒนาขึ้นมาเพราะรัฐบาลต้องการใช้เป็นที่รองรับโอลิมปิก มีชุมชนเล็กๆ คน ต่อต้าน ปัจจุบันยังไม่เสร็จสมบูรณ์ตามแผน แม้การต่อต้านจะหยุดแล้วเพราะมีการประนีประนอมจากรัฐนาริตะเป็นสนามบินนานาชาติที่ไม่ได้เปิดตลอด 24 ชั่วโมง ซึ่งมีสารคดีเกี่ยวกับเรื่องนี้ชื่อ the wages of resistance ทำให้รัฐบาลเข้าใจว่าคน ชุมชน สังคม มีส่วนสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาประเทศ การพัฒนาประเทศควรมีแนวคิดใหม่ๆ เข้ามาปรับใช้ ยกตัวอย่างเช่น ผู้นำด้านเทคโนโลยี อย่าง Bill Gates และ Steve Jobs บุคคลที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโลกจากหน้ามือเป็นหลังมือ และกล่าวถึงการพัฒนาด้านนวัตกรรมดิจิทัลในต่างประเทศที่มีการพัฒนาหุ่นยนต์ และแอปพลิเคชันต่างๆ ที่มีลักษณะแบบ professional สามารถทดแทนแรงงานมนุษย์ต่อไปในอนาคตได้ เมื่อเปรียบเทียบประสบการณ์จากประเทศอื่นได้กล่าวว่า ประเทศเยอรมันเป็นชาติแรกที่มีอุตสาหกรรม 4.0 โดยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในธุรกิจหุ่นยนต์ต่างๆ หรือ Japan Industry 4.0 โดยกล่าวว่า ประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมมายาวนานตั้งแต่สมัยช่วง สงครามโลกครั้งที่ 2 จากอุตสาหกรรมเกษตรมาเป็นอุตสาหกรรมที่มีความก้าวหน้าทางนวัตกรรม ซึ่งการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมของประเทศญี่ปุ่นเป็นไปอย่างรวดเร็ว มีการนำเอานโยบายของรัฐบาลมาประยุกต์ใช้ โดยยึดหลักเอาคนและชุมชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา แบ่งออกได้เป็น 3 ประเด็น ดังนี้

– มีการพัฒนาเศรษฐกิจตามเมืองใหญ่ๆ ซึ่งรัฐบาลและชุมชนมุ่งเน้นไปที่ความสำคัญของ ICT เพื่อฝึกอบรมแรงงานให้เป็นแรงงานที่มีความรู้และทักษะสูง เนื่องจากประเทศญี่ปุ่นกำลังเข้าสู่สังคม ผู้สูงอายุ การฝึกอบรมแรงงานจะทำให้คนมีงานมากขึ้นทั้งเลี้ยงเด็กและคนชรา และยังมีการผลิตหุ่นยนต์ มาใช้ในการดูแลคนชรา การนำเอา ICT ประยุกต์ใช้ให้ผู้สูงอายุสามารถทำงานทางไกลได้

– การศึกษา ICT มีส่วนช่วยในการสร้างสภาพแวดล้อมของการศึกษา และส่งเสริมในด้านการเรียนรู้ของประชาชน ซึ่งประเทศญี่ปุ่นมีแผนที่จะขยายโรงเรียนท้องถิ่นในอนาคตออกไปอีก 5,000 แห่ง

– พื้นที่ภาคชนบท การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุทำให้ประชากรและแรงงานลดลง ได้ยกตัวอย่าง แนวคิด OTOP ของประเทศไทยซึ่งมีต้นแบบมาจากประเทศญี่ปุ่น เป็นการสร้างแรงงานในชนบท โดยมี ICT เข้ามาเป็นตัวช่วย มีการคิดค้นเพื่อทำผลิตภัณฑ์และตราสินค้าให้เป็นที่รู้จัก และยังเป็นส่งเสริม การท่องเที่ยว นอกจากนั้นแล้วรัฐบาลญี่ปุ่นยังพยายามฟื้นฟูสภาพแวดล้อมโดยเน้นการสร้างงานด้าน ประมงและป่าไม้ เพื่อลดอัตราการก่อสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ

Thailand 4.0 กับความเป็นประชาธิปไตย การให้คำจำกัดความเกี่ยวกับเรื่องประชาธิปไตยว่า เป็นการปกครองรูปแบบหนึ่งที่เป็นของประชาชน แต่ในความเป็นจริงประเทศไทยยังมีการแยกการปฏิรูปโครงสร้างทางเศรษฐกิจออกจากความเป็นประชาธิปไตยทางการเมือง นั่นคือ ยังมีการปกครองระบอบเผด็จการทหาร และการปกครองแบบประชาธิปไตยครึ่งใบ ผลงานของศาสตราจารย์ ดร.ลิขิต ธีระเวคิน นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ที่มีชื่อเสียงของประเทศไทยที่ล่วงลับไปแล้วนั้น ผลงานของท่านได้ศึกษาถึงประชาธิปไตยครึ่งใบที่เข้ากับยุคสมัยปัจจุบันได้เป็นอย่างดี โดยบทความภาษาอังกฤษชื่อยาวเรื่อง “Demi-democracy and the Market Economy: The Case of Thailand” (1988) ในงานชิ้นนี้อาจารย์ลิขิตพยายามอธิบายระบอบที่เรียกว่า “ประชาธิปไตยครึ่งใบ” ซึ่งในภาษาอังกฤษอาจารย์ใช้คำว่า demi-democracy และบางตอนในบทความก็ใช้คำว่า “halfway democracy” (ประชาธิปไตยครึ่งทาง) บทความเรื่องนี้อย่างพัฒนาไปเป็น หนังสือขนาดยาวขึ้น ซึ่งตีพิมพ์ในอีก 4 ปีต่อมา ในบรรดางานวิชาการที่พยายามสร้างกรอบแนวคิดเรื่องประชาธิปไตยครึ่งใบในสังคมไทยนั้น งานของอาจารย์ลิขิตน่าจะโดดเด่นและเป็นระบบที่สุด โดยอาจารย์ลิขิตอธิบายว่าระบอบประชาธิปไตย คือ ระบอบการเมืองที่เป็นผลมาจากการปรับตัวของกองทัพไทยในช่วงหลังเหตุการณ์นองเลือด 6 ตุลาคม 2519 โดยกองทัพพยายามปรับเปลี่ยนการใช้อำนาจให้เข้ากับยุคสมัยที่สังคมเศรษฐกิจไทย เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผลผลิตที่เป็นรูปธรรมของการปรับตัวนี้ก็คือรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2521 ซึ่ง เปิดช่องให้ชนชั้นนำทหาร และข้าราชการยังคงมีอำนาจครอบงำการเมืองอยู่มาก แต่ก็เปิดพื้นที่ให้ชนชั้นนำในภาคธุรกิจ การเมือง และชนชั้นกลางเข้ามามีส่วนแบ่งในอำนาจมากขึ้น พูดง่ายๆ คือ มันเป็นระบอบของการแชร์อำนาจ มิใช่ระบอบที่กองทัพผูกขาดรวมศูนย์อำนาจเพียงกลุ่มเดียว

เหมือนในยุค 2500-2510 ระบอบประชาธิปไตยครึ่งใบจึงยินยอมให้มีการเลือกตั้ง และการจัดตั้งพรรคการเมืองลงแข่งขัน ภายใต้รัฐธรรมนูญที่ทหารกำหนดประชาชนมีสิทธิเสรีภาพในบางระดับ แต่ชนชั้นนำจากกองทัพยังคงเป็นผู้ชี้ขาดและควบคุมทิศทางของการเมืองไทยผ่านตำแหน่งนายฯ คนนอก ตำแหน่งรัฐมนตรี กระทรวงสำคัญๆ ที่สงวนไว้ให้กับชนชั้นนำ ข้าราชการ และวุฒิสภาที่มาจากการแต่งตั้ง รวมทั้งกลไก อื่นๆ อีกหลายประการ ที่ถูกจัดระบบเอาไว้ให้ถูกที่ถูกทาง ยกตัวอย่างเช่น สมัยรัฐบาลของพลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ และพลเอก เปรม ติณสูลานนท์

ระบอบนี้ถึงที่สุดเป็นระบอบการเมืองแบบกึ่งปิดกึ่งเปิด ประชาธิปไตยเต็มใบก็ไม่ใช่ว่าจะผิดใจการ เต็มรูปก็ไม่เชิง ในบางจุดอาจารย์ลิขิตใช้คำว่ามันเป็นคือระบอบ “เผด็จการอ่อนๆ” (softauthoritarianism) (สุวิทย์ สุมาลา, 2560)

5. บทสรุป

จากเนื้อหาที่ได้กล่าวมาข้างต้นอาจสรุปได้ว่าประชาธิปไตยเป็นระบบการปกครองประเทศ ระบบหนึ่งที่มีอำนาจในการปกครองหรือรัฐบาลต้องมาจากการยินยอมของเสียงประชาชนส่วนใหญ่ ซึ่งการยินยอมนี้แสดงออกโดยให้ประชาชนได้รับรู้และใช้อำนาจอย่างเท่าเทียมกัน ผ่านการ เลือกตั้งที่ยุติธรรมบนหลักเสรีภาพของประชาชน ซึ่งผู้มีอำนาจต้องใช้ อำนาจในการปกครองประเทศที่ ยึดหลักนิติรัฐ นิติธรรม ซึ่งเป็นหลักที่สำคัญ คือ ต้องปกครองภายใต้กฎหมายหรือรัฐธรรมนูญที่ได้ กำหนดขอบอำนาจการบังคับใช้เท่าที่กฎหมายหรือรัฐธรรมนูญกำหนด โดยประเทศประชาธิปไตยส่วนใหญ่ถือรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศที่กำหนดรูปแบบและหลักการปกครอง ตลอดจนวิธีการปกครองไว้อย่างเป็นระเบียบ รวมทั้งกำหนดหน้าที่และรับรองสิทธิเสรีภาพของ ประชาชนซึ่งรัฐหรือผู้ปกครองจะละเมิดมิได้และต้องให้ประชาชน มีส่วนร่วมในการแสดงออกและตรวจสอบการใช้อำนาจอย่างเป็นอิสระแม้ประเทศไทยจะเข้าสู่การเป็นประชาธิปไตยนับแต่ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงการ ปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย เมื่อปี พ.ศ. 2475 จนถึงปัจจุบันเป็นเวลากว่า 8 ทศวรรษแต่ ปรากฏว่าความเป็นประชาธิปไตยยังไม่สามารถฝังรากลึกลงในสังคมไทยได้อย่างแท้จริงและถาวร ประเทศไทยยังต้องเผชิญกับปัญหาและปัจจัยหลากหลายที่ถาโถมเข้ามาทำให้ประชาธิปไตยสั่นคลอนอย่างต่อเนื่องทำให้ประเทศไทยตกอยู่ในวังวนของการรัฐประหารและยึดอำนาจ อันเป็นผลมาจากการ เลือกตั้งที่ไม่สุจริตและเป็นธรรม มีการซื้อสิทธิขายเสียง พรรคการเมืองถูกแทรกแซงด้วยระบบทุน การเมือง ผู้มีอำนาจไม่ใช้อำนาจในการปกครองประเทศที่ตั้งอยู่บนหลักนิติรัฐ นิติธรรม มีการทุจริต คอร์รัปชัน ประชาชนไม่ตระหนักในหน้าที่ความเป็นพลเมือง ดังนั้น เพื่อให้ประชาธิปไตยมีความเข้มแข็งและเป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์จำต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนทุกคนร่วมขับเคลื่อน การปฏิรูป ประเทศเพื่อความเป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ ดังนี้

1 รัฐต้องสร้างระบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมและกระจายอำนาจเพื่อเพิ่มบทบาท และหน้าที่ของประชาชนในทางการเมือง

2 ปฏิรูประบบการเลือกตั้งให้มีความสุจริตและเป็นธรรม

- 3 ปฏิรูประบบพรรคการเมืองให้เป็นสถาบันการเมืองของประชาชนอย่างแท้จริง
 - 4 รัฐต้องสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย
 - 5 ปฏิรูปมาตรการการควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ เพื่อป้องกันและขจัด การทุจริตและประพฤติมิชอบ
 - 6 ปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมให้เป็นธรรม
 - 7 รัฐต้องสร้างกลไกของรัฐให้สามารถบริการประชาชนได้อย่างทั่วถึง สะดวก และรวดเร็ว
 - 8 รัฐต้องกำหนดนโยบายบริหารประเทศภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
- ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินการในเรื่องเหล่านี้สำเร็จลุล่วงไปได้จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือ และลดเงื่อนไขความขัดแย้งจากฝ่ายการเมือง ฝ่ายราชการ ฝ่ายเอกชน ประชาชนทุกภาคส่วน และ ต้องให้ความสำคัญในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารพร้อมทำความเข้าใจหลักการ และเหตุผลของบทบัญญัติ ต่างๆที่มีการปรับประยุกต์ให้เหมาะสมแก่สถานการณ์บ้านเมืองที่ บัญญัติไว้ในร่างรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจลงประชามติ ซึ่งถือเป็นรูปแบบ ประชาธิปไตยทางตรง

บรรณานุกรม

- การพัฒนาทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ. สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2562, จาก www.khunpet.com
- นิธิเอียวศรีวงศ์. (2555). *วัฒนธรรมทางการเมืองไทย*. วารสารสถาบัน วัฒนธรรมและศิลปะ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ.
- นรนิติ เศรษฐบุตร. *การเมืองไทยระบอบหรือคน : การพัฒนาวัฒนธรรม และการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของประชาชน*. สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2562, จาก www.kpi.ac.th
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และถวิลวดี บุรีกุล. (2555). *ประชาธิปไตยแบบ มีส่วนร่วม*. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.
- ระบบการเมืองการปกครอง. สืบค้นเมื่อ 18 มิถุนายน 2562, จาก <https://sites.google.com>
- สุวิทย์ สุมาลา. เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง การบริหารแรงงานสัมพันธ์ในยุคไทยแลนด์ 4.0; วันที่ 16 มิถุนายน 2560; ณ โรงแรมอมารี อำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. การประปาานครหลวง; 2560
- อนุรักษ์ นิยมเวช.(2554). *บทความเกี่ยวกับการพัฒนาการเมือง และการมีส่วนร่วมของประชาชน*. กรุงเทพฯ : สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- โอฬาร อ่องพะ. *แนวทางการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการท้องถิ่นอย่างมีส่วนร่วม*. สืบค้นเมื่อ 18 มิถุนายน 2562, จาก <http://www.oknation.net/blog> 48